

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (seitsemäs jaosto)

16 päivänä helmikuuta 2023*

Ennakkoratkaisupyyntö – Sosiaalipolitiikka – Työntekijöiden suoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa – Direktiivi 2008/94/EY – 9 artiklan 1 kohta – Yritys, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa ja joka tarjoaa palvelujaan jossakin muussa jäsenvaltiossa – Työntekijä, jonka asuinpaikka on tässä toisessa jäsenvaltiossa – Työ, jota tehdään joka toinen viikko työntekijän työnantajan kotipaikan jäsenvaltiossa ja joka toinen viikko työntekijän asuinpaikan jäsenvaltiossa – Sen jäsenvaltion määrittäminen, jonka palkkaturvalaitoksella on toimivalta suorittaa maksamattomat palkkasaatavat

Asiassa C-710/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Oberster Gerichtshof (ylin tuomioistuin, Itävalta) on esittänyt 14.9.2021 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 25.11.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

IEF Service GmbH

vastaa

HB,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. L. Arastey Sahún (esittelevä tuomari) sekä tuomarit N. Wahl ja J. Passer,

julkisasiamies: J. Richard de la Tour,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- HB, edustajanaan C. Orgler, Rechtsanwalt,
- Itävallan hallitus, asiamiehinään A. Posch, J. Schmoll ja F. Werni,
- Tšekin hallitus, asiamiehinään O. Serdula, M. Smolek ja J. Vlácil,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

– Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller ja A. Hoesch,
– Euroopan komissio, asiamiehinään B.-R. Killmann ja D. Recchia,
päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 22.10.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/94/EY (EUVL 2008, L 283, s. 36) 9 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa asianosaisina ovat IEF Service GmbH ja HB ja jossa on kyse korvauksen myöntämisestä HB:lle hänen työnantajansa maksukyvyttömyyden vuoksi maksamatta jääneistä palkkasaatavista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2008/94

- 3 Direktiivin 2008/94 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:
”Tätä direktiiviä sovelletaan työntekijöiden työsopimuksista tai työsuhteista johtuviin saataviin työnantajalta, joka on 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla maksukyvytön.”
- 4 Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:
”Tätä direktiiviä sovellettaessa työnantajaa pidetään maksukyvyttömänä, jos on pyydetty jonkin jäsenvaltion lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisen, työnantajan kaikkia velkoja koskevan sellaisen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista, jossa kyseinen työnantaja menettää osittain tai kokonaan määräysvallan omaisuuteensa ja jossa määrätään selvittäjä tai vastaavaa tehtävää suorittava henkilö, ja jos kyseisten säännösten nojalla toimivaltainen viranomainen on joko
 - a) päättänyt menettelyn aloittamisesta; tai
 - b) todennut, että työnantajan yritys tai liiketoiminta on kokonaan lopetettu ja omaisuutta on niin vähän, että menettelyn aloittaminen ei ole perusteltua.”
- 5 Direktiivin 3 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:
”Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta palkkaturvajärjestelmät turvaavat, jollei 4 artiklasta muuta johdu, työsopimuksista tai työsuhteista, myös työsuhteen päättymisen yhteydessä

maksettavasta erorahasta, jos tästä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä, johtuvien maksamatta olevien työntekijöiden saatavien suorituksen.”

- 6 Direktiivin 9 artiklassa, joka on sijoitettu sen IV lukuun, jonka otsikko on ”Useaa valtiota koskevat säännökset”, säädetään seuraavaa:

”Jos yritys, joka harjoittaa toimintaa vähintään kahden jäsenvaltion alueella, on maksukyvytön 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla, työntekijöiden maksamatta olevien saatavien maksamisen osalta on toimivaltainen sen jäsenvaltion palkkaturvajärjestelmä, jonka alueella työntekijät tavallisesti työskentelevät tai työskentelivät.”

Asetus (EY) N:o 883/2004

- 7 Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 (EUVL 2004, L 166, s. 1, ja oikaisu EUVL 2004, L 200, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 22.5.2012 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 465/2012 (EUVL 2012, L 149, s. 4) (jäljempänä asetus N:o 883/2004), 3 artiklan otsikko on ”Asiallinen soveltamisala” ja sen 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan kaikkeen seuraavia sosiaaliturvan aloja koskevaan lainsäädäntöön:

- a) sairausetuudet;
 - b) äitiysetuudet ja vastaavat isyysetuudet;
 - c) työkyvyttömyysetuudet;
 - d) vanhuusetuudet;
 - e) perhe-eläke-etuudet;
 - f) työtapaturma- ja ammattitautietuudet;
 - g) kuolemantapauksen johdosta myönnettävät avustukset;
 - h) työttömyysetuudet;
 - i) varhaiseläke-etuudet;
 - j) perhe-etuudet.”
- 8 Asetuksen N:o 883/2004 12 artiklan, jonka otsikko on ”Erityisiä sääntöjä”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiossa tavallisesti toimintaansa harjoittavalle työnantajalle tässä jäsenvaltiossa palkkatyötä tekevä henkilö, jonka tämä työnantaja lähettää toiseen jäsenvaltioon tekemään siellä työtä kyseisen työnantajan lukuun, on edelleen ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännön alainen, edellyttäen että tämän työskentelyn arvioitu kesto on enintään 24 kuukautta ja että kyseistä henkilöä ei lähetetä korvaamaan toista lähetettyä työntekijää.”

- 9 Asetuksen 13 artiklan, jonka otsikko on ”Työskentely kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Palkkatyötä tavallisesti kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa tekevä henkilö on

- a) asuinjäsenvaltionsa lainsäädännön alainen, jos hän harjoittaa huomattavaa osaa toiminnastaan tässä jäsenvaltiossa, tai
- b) jos hän ei harjoita huomattavaa osaa toiminnastaan asuinjäsenvaltiossaan:
- i) sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jossa yrityksen tai työnantajan kotipaikka tai liiketoimintapaikka sijaitsee, jos henkilö on yhden yrityksen tai työnantajan palveluksessa; tai
 - ii) sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jossa yritysten tai työnantajien kotipaikka tai liiketoimintapaikka sijaitsee, jos hän on kahden tai useamman yrityksen tai työnantajan palveluksessa ja näiden kotipaikka tai liiketoimintapaikka sijaitsee ainoastaan yhdessä jäsenvaltiossa; tai
 - iii) sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jossa yrityksen tai työnantajan kotipaikka tai liiketoimintapaikka sijaitsee ja joka on muu kuin henkilön asuinjäsenvaltio, jos henkilö on kahden tai useamman yrityksen tai työnantajan palveluksessa ja näiden kotipaikka tai liiketoimintapaikka sijaitsee kahdessa jäsenvaltiossa, joista toinen on henkilön asuinjäsenvaltio; tai
 - iv) asuinjäsenvaltionsa lainsäädännön alainen, jos hän on kahden tai useamman yrityksen tai työnantajan palveluksessa ja näistä ainakin kahden kotipaikka tai liiketoimintapaikka sijaitsee eri jäsenvaltioissa, joista kumpikaan tai mikään ei ole henkilön asuinjäsenvaltio.”

Asetus (EY) N:o 987/2009

- 10 Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä 16.9.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 (EUVL 2009, L 284, s. 1) 5 artiklan, jonka otsikko on ”Toisessa jäsenvaltiossa annettujen asiakirjojen ja todisteiden oikeudellinen pätevyys”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltion laitoksen antamat asiakirjat, joissa osoitetaan henkilön tilanne [asetuksen N:o 883/2004] ja [tämän asetuksen] soveltamista varten, ja todisteet, joiden perusteella nämä asiakirjat on annettu, on hyväksyttävä muiden jäsenvaltioiden laitoksissa niin kauan kuin jäsenvaltio, jossa nämä asiakirjat tai todisteet on annettu, ei peruuta niitä tai julista niitä mitättömiksi.”

- 11 Asetuksen N:o 987/2009 19 artiklan, jonka otsikko on ”Tietojen antaminen asianomaisille henkilöille ja työnantajille”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen, jonka soveltamaa lainsäädäntöä sovelletaan [asetuksen N:o 883/2004] II osaston säännösten nojalla, on annettava asianomaisen henkilön tai työnantajan pyynnöstä todistus kyseisen lainsäädännön soveltamisesta ja ilmoitettava tarvittaessa, mihin päivämäärään asti ja millä edellytyksillä sitä sovelletaan.”

Itävallan oikeus

- 12 Työntekijöiden palkkaturvasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa annetun lain (Insolvenz-Entgeltsicherungsgesetz; BGBl. 324/1977), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna BGBl. I:llä, 218/2021 (jäljempänä IESG), 1 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Työnantajan maksukyvyttömyyden perusteella maksettavaan korvaukseen ovat oikeutettuja palkansaajat, yleisen sosiaalivakuutuslain (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz; BGBl. 189/1955) (jäljempänä ASVG) 4 §:n 4 momentissa tarkoitetut itsenäiset ammatinharjoittajat, kotona työskentelevät työntekijät sekä kuolemantapauksen johdosta heidän jälkeensä jääneet (edunsaajat) 2 momentissa taatuista saatavista, jos heillä on tai oli työsuhte (freelance-tai toimeksiantosopimus) tai jos heidän katsotaan (katsottiin) työskentelevän Itävallassa ASVG:n 3 §:n 1 momentin tai 2 momentin a–d kohdan nojalla, ja jos työnantajan (toimeksiantaja) varallisuuden osalta on pantu Itävallassa vireille maksukyvyttömyyslainsäädännön mukainen menettely.”

- 13 IESG:n 12 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Palkkaturvavaltion menot katetaan seuraavista varoista:

--

4. -- työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen korotus --”

- 14 ASVG:n 3 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Itävallassa työskenteleviksi katsotaan sellaiset palkansaajat, joiden työskentely tapahtuu Itävallan alueella, ja ne itsenäiset ammatinharjoittajat, joiden yrityksen kotipaikka on Itävallassa.

(2) Itävallassa työskenteleviksi katsotaan myös

a) työntekijät, jotka kuuluvat kansainvälistä joki- tai järvi liikennettä harjoittavan kuljetusyrityksen miehistöön --

--

d) työntekijät, joiden työnantajan kotipaikka on Itävallassa ja jotka lähetetään työhön ulkomaille, edellyttäen, että heidän ulkomaankomennuksensa kestää enintään viisi vuotta; --”

- 15 Lain 4 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tämän liittovaltion lain nojalla sairaus-, tapaturma- ja eläkevakuutusjärjestelmän piiriin kuuluvat (täysimääräisesti vakuutettuina) silloin, kun kyseistä työtehtävää ei ole 5 ja 6 §:n mukaisesti jätetty täysimääräisen vakuutusturvan ulkopuolelle eikä sitä ole 7 §:n mukaisesti vakuutettu vain osittain:

1. yhden tai useamman työnantajan palveluksessa olevat työntekijät; --”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 16 HB työskenteli 1.7.2017 alkaen strategisen liiketoiminnan kehittämispäällikkönä S GmbH:n, jonka kotipaikka on Graz (Itävalta), palveluksessa. Yhtiö tarjosi palvelujaan myös Saksassa ja työllisti siellä yhteistyökumppaninaan itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivan myynti-insinöörin, mutta ei muita työntekijöitä.
- 17 HB:n työsopimuksessa määrättiin, että hänen pääasialliset työtehtävänsä ja tavanomainen työskentelypaikkansa sijaitsivat Itävallassa. HB johti yrityksen kahta eri osastoa ja vastasi Grazin toimipaikan henkilöstöstä. Hän työskenteli todellisuudessa joka toinen viikko Grazin toimipisteessä ja joka toinen viikko kotoaan, vakinaisesta asuinpaikastaan Saksasta käsin.
- 18 HB:llä on todistus, jonka saksalainen vakuutuslaitos on antanut asetuksen N:o 987/2009 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti ja jossa ilmoitetaan, että häneen sovelletaan sosiaaliturvan osalta Saksan lainsäädäntöä.
- 19 S GmbH:ta vastaan aloitettiin 4.6.2019 maksukyvyttömyysmenettely, johon liittyi määräysvallan menettäminen.
- 20 IEF Service edustaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteissa korvaukset suorittavaa rahastoa eli direktiivissä 2008/94 tarkoitettua itävaltalaista palkkaturvalaitosta.
- 21 HB teki palkkaturvahakemuksen maksukyvyttömyysmenettelyn vireille tulon saakka maksamatta jätetyistä palkkasaatavistaan. Hän osoitti hakemuksensa IEF Servicelle ja saksalaiselle palkkaturvalaitokselle. Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, Saksassa toimitettavan menettelyn lopputuloksesta ei ole vielä tietoa.
- 22 Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (siviiliasioita käsittelevä Grazin osavaltion alioikeus, Itävalta) hyväksyi HB:n nostaman kanteen 14.10.2019 antamallaan tuomiolla.
- 23 IEF Service valitti tästä tuomiosta Oberlandesgericht Graziin (Grazin osavaltion ylioikeus, Itävalta), joka pysytti alioikeuden ratkaisun 18.6.2020 antamallaan tuomiolla.
- 24 IEF Service teki tämän johdosta Revision-valituksen Oberster Gerichtshofiin (ylin tuomioistuin, Itävalta), joka on pyytänyt ennakkoratkaisua.
- 25 Oberster Gerichtshof katsoo, että kuten 6.9.2018 annetusta tuomiosta Alpenrind ym. (C-527/16, EU:C:2018:669) ilmenee, voimassa oleva A1-todistus, jonka jäsenvaltion toimivaltainen laitos on antanut asetuksen N:o 987/2009 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti, sitoo paitsi sen jäsenvaltion laitoksia, jossa työskentely tapahtuu, myös tämän jäsenvaltion tuomioistuimia.
- 26 Näin ollen, vaikka HB on tehnyt työsopimuksensa Itävallassa ja vaikka hän on suorittanut työsuhteessaan puolet työajastaan S GmbH:n kotipaikassa Itävallassa, hän täyttää vakuuttamisvelvollisuuden edellytykset asuinvaltiossaan Saksassa, koska tässä tapauksessa sovelletaan Saksan lainsäädäntöä. Se katsoo lisäksi, että tämän lainsäädännön mukaan HB:n työpaikan on todennäköisesti ainakin näennäisesti katsottava sijaitsevan Saksassa.

- 27 Oberster Gerichtshofin mukaan Itävallan lainsäätävä on saattanut direktiivin 2008/94 säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöä IESG:n 1 §:n 1 momentilla säätämällä, että työskentelyn katsotaan tapahtuvan Itävallassa silloin, kun olemassa on ASVG:n 3 §:n 1 momentissa tai 2 momentin a–d kohdassa tarkoitettu työsuhde. Tältä kannalta katsottuna vakuuttamisvelvollisuus olisi olemassa Itävallassa.
- 28 Oberster Gerichtshofin oikeuskäytännön mukaan IESG:n 1 §:n 1 momentti ei perusta oikeutta maksukyvyttömyystilanteessa maksettavaan palkkaturvaan, jos ulkomailla palkansaajana työskentelevä työntekijä ei kuulu työskentelynsä perusteella vakuuttamisvelvollisuuden piiriin Itävallassa.
- 29 Koska HB:n työaika jakautuu tasan Itävallan ja Saksan välillä, vaikka hän kuuluukin Saksan sosiaaliturvajärjestelmän piiriin, on Oberster Gerichtshofin mukaan kysyttävä, olisiko tässä tapauksessa sovellettava eri valtioiden välisiä tilanteita koskevaa direktiivin 2008/94 9 artiklaa. Se katsoo, että tähän kysymykseen annettava vastaus riippuu siitä, voidaanko S GmbH:n Saksassa suorittamia palveluja, asiassa todettua yhteistyötä itsenäisenä ammatinharjoittajana Saksassa toimivan myynti-insinöörin kanssa ja työtä, jota HB tekee säännöllisesti kotoaan Saksasta käsin, pitää riittävinä liittymäkohtina sille, että niiden perusteella voidaan katsoa, että työnantaja on 16.10.2008 annetussa tuomiossa Holmqvist (C-310/07, EU:C:2008:573) ja 10.3.2011 annetussa tuomiossa Defossez (C-477/09, EU:C:2011:134) tarkoitetulla tavalla Saksassa ”pysyvästi taloudellisesti läsnä”.
- 30 Jos näin on, pitäisi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan määrittää HB:n asuinpaikkaan ja vakuuttamisvelvollisuuteen perustuvien kriteerien mukaisesti se, missä valtiossa HB työskenteli direktiivin 2008/94 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ”tavallisesti”, kun otetaan huomioon, että työaika jakautuu sisällöllisesti samanlaisen työn osalta tasan, jotta tämän jälkeen voitaisiin määrittää, mikä kansallinen palkkaturvajärjestelmä on toimivaltainen.
- 31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lisää tähän, että vaikka oletettaisiinkin, ettei vakuutusmaksuvelvollisuuden ja saatavien turvaamisen välillä välttämättä ole yhteyttä (ks. vastaavasti tuomio 25.2.2016, Stroumpoulis ym., C-292/14, EU:C:2016:116, 68 kohta), perusvapauksia koskevan tavoitteen mukaisena voitaisiin pitää sitä, ettei sellaisiin työnantajiin kohdistuisi kaksinkertaista maksurasitusta, joiden työntekijät työskentelevät kahdessa jäsenvaltiossa ja joiden työntekijöillä on tämän vuoksi takeet siitä, että he saavat maksukyvyttömyystilanteessa korvauksen, joka rahoitetaan vakuutusmaksuilla.
- 32 Oberster Gerichtshof on tämän vuoksi päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko direktiivin 2008/94 9 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että kyseisessä [säännöksessä] tarkoitettu yritys harjoittaa toimintaa vähintään kahden jäsenvaltion alueella jo silloin, kun se tarjoaa palvelujaan jossakin muussa jäsenvaltiossa ja palkkaa sinne tätä tarkoitusta varten itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivan myynti-insinöörin ja kun yrityksen kotipaikkaan palvelukseen otettu työntekijä työskentelee säännöllisesti joka toinen viikko kotoaan toisesta jäsenvaltiosta käsin?

Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi,

2) onko direktiivin 2008/94 9 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että tällaisen yrityksen työntekijä, joka asuu jossakin muussa jäsenvaltiossa ja kuuluu siellä pakollisen sosiaaliturvan piiriin mutta joka työskentelee vuoroviikoin työnantajansa kotipaikan jäsenvaltiossa ja vuoroviikoin asuinpaikkansa jäsenvaltiossa, missä hän kuuluu sosiaaliturvan piiriin, työskentelee kyseisessä artiklassa tarkoitetulla tavalla 'tavallisesti' kummassakin näistä jäsenvaltioista?

Jos toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi,

- 3) onko direktiivin 2008/94 9 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että työntekijän, joka työskentelee tai on työskennellyt tavallisesti kahdessa jäsenvaltiossa, maksamatta olevien saatavien suorittamisen osalta
- a) toimivaltainen on sen jäsenvaltion palkkaturvajärjestelmä, jonka lainsäädännön piiriin työntekijä kuuluu sosiaaliturvajärjestelmien (sosiaalivakuutus) yhteensovittamisen perusteella, kun palkkaturvajärjestelmät on toteutettu direktiivin 2008/94 3 artiklan mukaisesti kummassakin valtiossa siten, että työnantajat suorittavat palkkaturvajärjestelmän rahoittamiseen tarkoitetut maksut osana pakollisia sosiaalivakuutusmaksuja, vai
 - b) toimivaltainen on sen toisen jäsenvaltion palkkaturvajärjestelmä, jossa maksukyvyttömän yrityksen kotipaikka on, vai
 - c) toimivaltaisia ovat kummankin jäsenvaltion palkkaturvajärjestelmät, jolloin työntekijä voi hakemusta tehdessään valita, kumpaa hän haluaa käyttää?"

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäinen kysymys

- 33 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäinen kysymys koskee asiallisesti sitä, onko direktiivin 2008/94 9 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että määritettäessä jäsenvaltiota, jonka palkkaturvajärjestelmä on toimivaltainen suorittamaan työntekijöiden maksamatta jääneet saatavat, on katsottava, että maksukyvyttömällä työnantajalla on toimintaa tässä säännöksessä tarkoitetulla tavalla vähintään kahden jäsenvaltion alueella, kun kyseisen työntekijän työsopimuksessa määrätään, että hänen pääasialliset työtehtävänsä ja hänen tavanomainen työskentelypaikkansa sijaitsevat työnantajan kotipaikan jäsenvaltiossa mutta kun kyseinen työntekijä käyttää puolet työajastaan suorittamalla tehtäviään etätöinä jostakin muusta sellaisesta jäsenvaltiosta käsin, jossa hänellä on vakinainen asuinpaikka.
- 34 Kysymykseen vastattaessa on ennen muuta muistettava, että direktiivin 2008/94 3 artiklan ensimmäisen virkkeen mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta palkkaturvajärjestelmät turvaavat, jollei 4 artiklasta muuta johdu, työsopimuksista tai työsuhteista, myös työsuhteen päättymisen yhteydessä maksettavasta erorahasta, jos tästä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä, johtuvien maksamatta olevien työntekijöiden saatavien suorituksen.
- 35 Direktiivin 2008/94 9 artiklan 1 kohdassa, joka koskee useiden eri valtioiden välisiä tilanteita, säädetään, että jos yritys, joka harjoittaa toimintaa vähintään kahden jäsenvaltion alueella, on 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla maksukyvytön, työntekijöiden maksamatta olevien saatavien maksamisen osalta on toimivaltainen sen jäsenvaltion palkkaturvajärjestelmä, jonka alueella työntekijät tavallisesti työskentelevät tai työskentelivät.

- 36 Arvioitaessa, onko direktiivin 2008/94 9 artiklan 1 kohtaa sovellettava edellä 33 kohdassa tarkoitettuna kaltaisessa tapauksessa, on tutkittava, onko työnantajalla toimintaa tässä säännöksessä tarkoitettulla tavalla vähintään kahden jäsenvaltion alueella.
- 37 Todettakoon tässä yhteydessä, että 16.10.2008 annetussa tuomiossa Holmqvist (C-310/07, EU:C:2008:573) kyseessä olleessa asiassa unionin tuomioistuinta pyydettiin tulkitsemaan työntekijöiden suojaan työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20.10.1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY (EYVL 1980, L 283, s. 23), sellaisena kuin se on muutettuna 23.9.2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2002/74/EY (EYVL 2002, L 270, s. 10), 8 a artiklan 1 kohtaa, joka on sisällöltään sama kuin direktiivin 2008/94 9 artiklan 1 kohta.
- 38 Unionin tuomioistuin totesi, että vaikka direktiivin 80/987, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2002/74, 8 a artiklan 1 kohdassa ei edellytetä tämän yhteyden olevan tiivis vaan tarkoitetaan löyhempää yhteyttä kuin se, että yritys on läsnä sivuliikkeen tai kiinteän toimipaikan muodossa, ei kuitenkaan ole syytä hyväksyä argumentaatiota, jonka mukaan jotta yrityksellä voitaisiin katsoa olevan toimintaa tämän toisen jäsenvaltion alueella riittää, että työntekijä työskentelee millä tahansa tavalla toisessa jäsenvaltiossa työnantajansa lukuun ja että työ tehdään työnantajan tarpeiden ja tämän ohjeiden mukaisesti (tuomio 16.10.2008, Holmqvist, C-310/07, EU:C:2008:573, 29 kohta).
- 39 Kyseisessä säännöksessä käytetty toiminnan käsite on näet ymmärrettävä siten, että sillä tarkoitetaan tekijöitä, jotka viittaavat tietynasteiseen pysyvään läsnäoloon jäsenvaltion alueella. Tällainen pysyvyys ilmenee siitä, että työntekijä tai työntekijät on otettu jatkuviin työsuhteisiin kyseisellä alueella (tuomio 16.10.2008, Holmqvist, C-310/07, EU:C:2008:573, 30 kohta).
- 40 Kun otetaan huomioon eri muodot, joita rajat ylittävällä työllä voi olla, sekä työolosuhteissa tapahtuneet muutokset ja tietoliikennealan kehitys, ei tosin voida väittää, että yrityksellä on välttämättä oltava fyysinen infrastruktuuri voidakseen osoittaa pysyvää taloudellista läsnäoloa jossakin muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa sillä on kotipaikka. Työsuhteen eri osatekijät, kuten ohjeiden antaminen työntekijälle ja työntekijän raportointi työnantajalle sekä palkanmaksu, voidaan nyttemmin hoitaa välimatkan päästä (tuomio 16.10.2008, Holmqvist, C-310/07, EU:C:2008:573, 32 kohta).
- 41 Jotta voitaisiin katsoa, että yrityksellä, joka on sijoittautunut johonkin jäsenvaltioon, on toimintaa toisen jäsenvaltion alueella, sen on kuitenkin oltava tässä toisessa jäsenvaltiossa pysyvästi taloudellisesti läsnä inhimillisin voimavaroin, joiden ansiosta se voi harjoittaa siellä toimintaa (tuomio 16.10.2008, Holmqvist, C-310/07, EU:C:2008:573, 34 kohta).
- 42 Kuten unionin tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta ilmenee, nyt käsiteltävässä asiassa on niin, että vaikka HB on työhön käytetyn ajan perusteella tehnyt todellisuudessa puolet työstään kotoaan Saksasta, pääasialliset työtehtävät, johon kuului kahden osaston johtaminen ja vastuu työnantajan palveluksessa olevista toimistotyöntekijöistä Itävallassa, sijaitsivat työsopimuksen mukaisesti ja käytännössä Itävallassa.
- 43 Lisäksi se, että HB:n työnantajalla ei ollut Saksassa muita työntekijöitä, sitä itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivaa myynti-insinööriä lukuun ottamatta, jonka kanssa kyseinen työnantaja teki yhteistyötä tässä jäsenvaltiossa, vahvistaa, ettei HB:n työtehtävien voida katsoa kytkeytyvän minkäänlaiseen tämän työnantajan pysyvään läsnäoloon mainitussa jäsenvaltiossa.

- 44 On todettava, että edellä 38–41 kohdassa tarkastellun oikeuskäytännön valossa HB:n työnantajan kaltaisella työnantajalla ei voida tällaisten olosuhteiden vallitessa katsoa olevan toimintaa direktiivin 2008/94 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla vähintään kahden jäsenvaltion alueella.
- 45 Tätä päätelmää ei horjuta se, että HB:llä on asetuksen N:o 987/2009 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti annettu todistus, jonka nojalla häneen sovelletaan Saksan lainsäädäntöä. Kuten Euroopan komissio on todennut kirjallisissa huomautuksissaan, vaikka on totta, kuten asetuksen N:o 987/2009 5 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että tällä todistuksella on sitova vaikutus kansallisissa sosiaaliturvaa – johon asetuksella N:o 883/2004 käyttöön otettu yhteensovittaminen kohdistuu – koskevilla lainsäädännöissä asetettujen velvoitteiden osalta, tällainen todistus ei kuitenkaan millään tavoin vaikuta sen jäsenvaltion määrittämiseen, jossa HB:n on direktiivin 2008/94 mukaan vaadittava maksamattomia palkkasaataviaan.
- 46 Edellä tarkasteltujen näkökohtien perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2008/94 9 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että määritettäessä jäsenvaltiota, jonka palkkaturvajärjestelmä on toimivaltainen suorittamaan työntekijöiden maksamatta jääneet saatavat, on katsottava, ettei maksukyvyttömällä työnantajalla ole toimintaa tässä säännöksessä tarkoitettulla tavalla vähintään kahden jäsenvaltion alueella, kun kyseisen työntekijän työsopimuksessa määrätään, että hänen pääasialliset työtehtävänsä ja hänen tavanomainen työskentelypaikkansa sijaitsevat työnantajan kotipaikan jäsenvaltiossa mutta kun kyseinen työntekijä käyttää puolet työajastaan suorittamalla tehtäviään etätöinä jostakin muusta sellaisesta jäsenvaltiosta käsin, jossa hänellä on vakinainen asuinpaikka.

Toinen ja kolmas kysymys

- 47 Ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen toiseen ja kolmanteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 48 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 22.10.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/94/EY 9 artiklan 1 kohtaa

on tulkittava siten, että

määritettäessä jäsenvaltiota, jonka palkkaturvajärjestelmä on toimivaltainen suorittamaan työntekijöiden maksamatta jääneet saatavat, on katsottava, ettei maksukyvyttömällä työnantajalla ole toimintaa tässä säännöksessä tarkoitettulla tavalla vähintään kahden jäsenvaltion alueella, kun kyseisen työntekijän työsopimuksessa määrätään, että hänen pääasialliset työtehtävänsä ja hänen tavanomainen työskentelypaikkansa sijaitsevat

työnantajan kotipaikan jäsenvaltiossa mutta kun kyseinen työntekijä käyttää puolet työajastaan suorittamalla tehtäviään etätyönä jostakin muusta sellaisesta jäsenvaltiosta käsin, jossa hänellä on vakinainen asuinpaikka.

Allekirjoitukset